

UYUŞTURUCU MADDELER SORUNUN CEZA HUKUKU YÖNÜ *

Doç. Dr. Feridun YENİSEY

Uyuşturucu maddeler sorunun ceza hukuku yönü iki ana başlık altında incelenecektir: 1—**Kriminolojik açıdan** yapılan açıklamalar, uyuşturucu madde kullanma ve imal, ithalininin neden suç haline getirilmiş bulunduğu noktasını izaha yöneliktir. Bu amaç ile, uyuşturucu madde imal ve ihracı konusundaki sosyo-politik sorunlar ile, uyuşturucu madde kullanımına ilişkin sosyo-politik sorunlar üzerinden durulacaktır. 2— **Ceza Hukuku bakımından** yapılacak izahlarda, Türk Ceza Hukukunda uyuşturucu maddelere ilişkin suçların nelerden ibaret bulunduğu üzerinde durulacaktır. Sonuçta bir değerlendirme yapabilmek amacı ile, mukayeseli hukuktaki düzenlemelere de yer verilecek ve uyuşturucu madde kullanmaya **ceza hukukunda bağlanan** isnad yeteneği konusundaki özellikler açıklanacaktır. Bu konudaki incelememiz kısa bir değerlendirme ile son bulacaktır.

A— UYUŞTURUCU MADDELER SORUNUNUN "KRİMİNOLOJİK AÇIDAN" İNCELENMESİ :

1) Sayın Hocam Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'in «Kriminoloji» kitabında verdiği tarife göre, Kriminoloji "insanın sapıcı davranış ve eylemleri arasında suçu doğuran, yapan ve suçu kontrol etme amacını güden süreçleri açıklayan ve suçun sebep ve faktörlerini tesbit maksadıyla insana ve suç işleyen insana ilişkin bilgilerin bütünüdür sentezini oluşturan bir bilgi dalıdır (1). Bu nedenle, Kriminoloji yönünden üzerinde durulması gerekli olan ilk mesele, hukukun uyuşturucu maddelerle neden ilgilendiğinin tesbitidir.

* Dicle Üniversitesi Rektörlüğü tarafından 5.5.1983 tarihinde tertiplenen Panel'e sunulan tebliğin metnidir.

(1) DÖNMEZER, Kriminoloji, 6. Bası, İstanbul 1981, sh. 16.

Uyuşturucu maddeler kişi üzerinden zararlar meydana getirmektedir. Bu maddelerin yarattığı psikolojik ve fizik alışkanlık ve tutkunluk, toplum bakımından da çok zarar verici sonuçlar doğurmaktadır. Kişi üzerinde uyuşturucu maddelerin meydana getirdikleri zararları incelememizin kapsamı dışında tutarak sosyo-politik açıdan meseleye bakmak istiyoruz.

2) UYUŞTURUCU KULLANMANIN SOSYAL VE POLİTİK SONUÇLARI :

Uyuşturucu madde kullanmanın kriminolojiyi ilgilendiren yönü, vücut üzerinden meydana gelen zarardan ziyade, kullanma ve tutkuluğun sosyal sonuçlarıdır.

Uyuşturucu maddelerle ilgili suçların, genellikle bütün dünyadaki hukuk sistemlerinde mevcut bulunduğu görülmektedir. Ancak Türk Hukuk sisteminde bu suçlar daha ağır cezalandırılmıştır. Kanun koyucu uyuşturucu maddeler konusunu neden cezalandırmaktadır?

Bu soruya yakın zamana kadar şu cevap veriliyordu :”

— Uyuşturucu madde, toplum içinde her suçu işlemeğ müteamayıl ve bu bakımdan, sosyal bakımdan tehlikeli bir kütle ortaya çıkarır.

— Uyuşturucu maddelerin yarattığı alışkanlık ve tutkunluk, kişi ve toplum yönünden ekonomik kayıplara yol açar.

— Belirli bir kültür ve toplum düzeni, uyuşturucu maddelere tutulmuş kişiler tarafından yürütülememektedir. Uyuşturucu maddeye bulaşan genç, toplumun talep ettiği kişilikte sosyalleşemez, aksine, kişiliği tahrip olur.

— Bir toksinman, uyuşturucu maddeyi temin edebilmek için, organize suçlu gurupları ile daimi temas haline gelmeğe mecburdur. Bu şahıs, diğer taraftan, toplum tarafından "suçlu" ve "ahlaksız" telakki edilerek, tecrid edilir. Uyuşturucu kullananlar böylece, toplum içinde, ayrı bir dile sahip (2) ve kendi hayat düzenine uyan kişilerden mürekkep "tali bir gurup" halini alırlar. Ekonomik açıdan güçlü oldukları için, uyuşturucu maddeleri rahatlıkla temin edebilirler, toplumsal yönden büyük bir problem teşkil etmemektedir.

(2) Köknel, Uyuşturucu Madde Sorunları, İstanbul 1976, sh. 123.

Kanunkoyucu, yukarıda sayılan gerekçelerle, hem uyuşturucu madde kullananın bizzat korunması, hem de toplumu korumak amacı ile, olaya mudahale etmiş ve uyuşturucu maddeler etrafında geniş bir suç zümresi ve müeyyideler ortaya çıkmıştır (3).

3) Yeni görüşler: Kanunkoyucunun uyuşturucu maddelere müdahalesi şimdiye kadar yukarıda açıklanan düşüncelerle haklı görülmekte iken, ortaya şu soru atılmıştır: "Ferdin kendine zarar vermek hakkı yok mudur?" "Devletin görevi içine, ferdi kendisine karşı korumak da girer mi?".

Bu soruya genellikle şu cevap verilmektedir: "Fert ne kadar hürriyetlerine sahip ise, toplum da aynı surette hürriyetlerine sahiptir. Toplumun sahip bulunduğu hürriyetler arasında, kendisini tehlikeli şahıslara ve bu arada uyuşturucu madde tutkunlarına karşı korumak da vardır" (4), ve Devlet bu görevini yerine getirmelidir. Dönmezer'e göre, uyuşturucu maddeler sorununun bu şekilde tartışılması ve ortaya şimdiye kadar alışılmamış sorunların konması yolu ile mevcut sosyal kıymetler üzerinde şüpheler yaratılması, uyuşturucu maddelerin epidemik karakter kazanmasının sebeplerinden biridir (5).

Yeni görüşler, uyuşturucu madde kullanılması dolayısıyla ile işlenen suçların niteliğine ilişkin eski görüşlerin yanlış olduklarını iddia etmektedir :

Kriminolojik açıdan yapılan değerlendirmede, uyuşturucu madde kullananların en çok işledikleri suçlar olarak şu suçlar gösteriliyordu: "doktor reçetelerinde sahtekarlık, ırza geçmek, sarkıntılık, zina ve alenen hayasızca hareketler yapılması" (6). Hırsızlık suçunun da bu suçlar arasında bulunduğu dikkat çekilmiştir (7).

Amerikada son on yıl içinde yapılan araştırmalar, uyuşturucu maddelerin kullanılması ile diğer suçlar arasında kurulması istenilen bağlantının abartılmış bulunduğunu ortaya koymuştur (8).

(3) DÖNMEZER. "Uyuşturucu Maddelerin Hukuk ve Kriminoloji ile ilgili Bazı Yönleri", İHFM, 1971, Cilt 36, Sayı 1-2, sh. 3.

(4) Alpert, R., Cohen, S. and Schiller, L., : LSD, New-York 1966 (Dönmezer, İHFM 1971, 4'den naklen).

(5) Dönmezer, İHFM, 1971, sh. 6.

(6) EREM, Adalet Psitolojisi, 7. Bastı, Ankara 1971, sh. 151.

(7) DÖNMEZER- "Akıl Hastalığı ve Suç": Akıl hastalarına Karşı Cemiyetin Müdafası (Raporlar), İstanbul 1958, sh. 88.

(8) Kalb, Bromberg ve Recless tarafından yapılan araştırmaların sayısal değerleri Dönmezer (Kriminoloji, sh. 395)'de zikredilmiştir.

Yeni görüşlere nazaran, uyuşturucu madde kullanılmasının Kriminolojiyi ilgilendiren yönü, bu maddelerin satışının kanun tarafından yasaklanmış bulunmasından doğmaktadır. Yasaklanmış bulunma keyfiyeti, ortaya dünyanın en kârlı ticaretini çıkartmıştır. Uyuşturucu madde tutkunu bu maddeyi bulmak için hırsızlık yapmaya hazırdır. Taft'a göre, bilfiil yapılan kanunsuz ticaret ve tutkunluk sahibinin işlediği küçük hırsızlık suçları, uyuşturucu maddenin kendisinin kullanılmasının değil, fakat kanunun ortaya çıkarttığı bir durumdur (9).

Görülüyor ki, suçluluk ile uyuşturucu maddeler tutkusu arasındaki tek ilişki, tutku sahibinin bu maddeyi elde edebilmek için işlediği hırsızlık fiillerinden ibarettir.

Ancak, şunu da belirtmekte fayda vardır ki, uyuşturucu madde kullananlar, satanlar ve vasita olanlar, şehirlerin bazı mahallelerini istila etmekte ve böylece, içinde her türlü suç işlenen ve insanların hiç bir güvenliğe sahip bulunmadıkları kanun dışı bölgeler husule gelmektedir. Böylece, uyuşturucu madde kullanma «alt kültürünün ortamı» teşekkül etmektedir (10).

Uyuşturucu madde kullanma dolayısı ile işlenen suçların Kriminolojik açıdan çok büyük bir önem arz etmediği böylece izah edildikten sonra, uyuşturucu madde kullanılmasının ve tutkulüğünün asıl önemli olan yönünün, bunun **sosyal sonuçlarının** olduğu derhal belirtilmelidir.

4) Uyuşturucu madde kullanmanın sosyal sonuçları açıklanmadan önce, uyuşturucu kullanmada tutkunluğa geçişin nasıl gerçekleştiği, tıbbi ve psikolojik yönü diğer konuşmacılara bırakılarak, sosyal yönü ile açıklanmalıdır:

Uyuşturucu madde kullanmakta tutkunluğa geçişi izah bakımından, çeşitli teoriler ileri sürülmüştür. Özel istidat teorilerinin yanı sıra, sosyolojik teoriler de ileri sürülmüştür. Lindesmith tarafından ileri sürülen teoriye göre, uyuşturucu maddenin iptila yapması, kişinin içinde yaşadığı kültür çevresi ile ilgilidir (11).

(9) Dönmezer, Kriminoloji, sh. 396'dan naklen.

(10) Dönmezer, Kriminoloji, sh. 398.

(11) Dönmezer, Kriminoloji sh. 400'den naklen.

Dönmezer'e göre, uyuşturucu madde tutkunluğu, diğer suç teşkil eden hareketlerin teşekkülü gibi, çok sayıda ve çeşitli faktörlerin birleşik etkisine bağlanmalıdır. Uyuşturucu madde kullanmayı sonuçlayan saikler şunlardır: (12).

Diğer toksinmanların teşviki, hastalık, acı dindirme isteği, doktor tedavisi, tecessüs, sosyal baskılar, gerçeklerden kaçma.

5) Uyuşturucu maddelerin kullanılmasından bahsedilince, Türkiye'de uyuşturucu madde kullanımının ne oranda bulunduğu üzerinde durulmalıdır.

Son yıllara kadar, Türkiye'de uyuşturucu ve psicotropik maddelerin kullanılmasının ve bu maddelere karşı tutkunluk ve alışkanlık konusunun ciddi bir problem teşkil etmediği konusunda fikirler birleşmiş bulunmakta idi (13).

Gerçekten, yakın zamana kadar bir etkin problemi yok idi. Kullanılan esas uyuşturucu madde esrar idi, çok az miktarda afyon da kullanılıyordu.

Esrarın ve afyonun memleketimizde kullanılması 20. Yüzyılın problemi değildir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde bu maddelerin geniş ölçüde kullanılmış bulunduğu dair zengin bir literatur mevcuttur (14).

Ancak, uyuşturucu madde kullanımının düşük düzeyde olup olmadığı tartışma götürür. Dönmezer, 1971 yılında yayınladığı bir incelemesinde (15), uyuşturucu madde kullanılmasının Türkiyede "epidemik bir karakter" arz etmediğini belirttikten sonra, "bu belanın Türkiyeye sirayet etmesinin çok muhtemel" bulunduğunu belirtmiş ve kimseyi telâşa vermeden tedbir almanın zaruri olduğuna söylemiş idi.

Son yıllarda gazetelerde çıkan haberlerden, önce öğrenciler arasında uyuşturucu ilaç kullanma alışkanlığının yayılmış bulunduğunu izlemek mümkün olmuştur.

(12) Dönmezer, Kriminoloji, sh. 402.

(13) Önceki görüşler için bkz. : Dönmezer, Kriminoloji, sh. 387.

(14) Osmanlı İmparatorluğuna uyuşturucu madde kullanımı hakkında referans için bkz. Köknel, sh. 124.

(15) Dönmezer, İHFM, 1971, sh. 14.

İstanbul Üniversitesinin Mediko-Sosyal Merkezi tarafından 1978 yılında yayınlanan bir araştırmaya göre (16). öğrencilerin % 2,4'ü esrar, % 5,5'i afyon ve binde 7'si ise, LSD kullandıklarını bildirmişlerdir. Bu noktada cevaplandırılması gereken soru, Ülke-
mizin bir uyuşturucu madde epidemisi tehlikesi ile karşı karşıya bulunup bulunmadığıdır.

1976 yılında sadece 85 gr. eroine elkonulmuş bulunduğu halde, 1980 yılında Türkiyede ele geçirilen "asya menşeli" eroin 77 kilo civarındadır. 1978'de 5 kullanıcı yakalandığı halde, 1980 yılında eroin kullandıkları için yakalanan kişi sayısı 72'dir. Daha yeni rakkamları Narkotik büro bizlere yetkiili bir ağızdan ifade edebileceklerdir, ancak, sadece Diyarbakırda 1983'ün ilk 3 ayında bir kilogram eroin yakalanmış bulunduğunu bildirmek, durumun ne kadar önemli olduğunu ifadeye yeter.

6) «Türkiye'de uyuşturucu madde epidemiki var mıdır?» sonucuna cevap verebilmek için önce, epidemik iptilaların karakterleri üzerinde durulmalıdır:

Epidemi hali yalnız tıbbi rahatsızlıklarda görülmez, sosyal rahatsızlıklarda da ortaya çıkabilir, ve genellikle şöyle bir seyir takib eder:" önce bir uyuşturucu madde müptelası ile müptela olmayan bir kimse arasında, dostluk vs gibi bir ilişki kurulur. Dostluk ve birlikte bulunma nedeni ile kullanmayan da uyuşturucu kullanmaya başlar. Arkadaşlık bozulunca yeni arkadaşlar edinilir ve böylece tutkunluk geometrik bir silsile halinde yayılır.

Epidemilerin karakteri, böylece, hızla yayılmaları, birdenbire patlamaları, coğrafi sınırları olması, etnik sınırları bulunması, yaş sınırları olması, belirli guruplar içinde kendilerini göstermeleri ve modanın etkisi altında bulunmaları olarak tanımlanabilir (17).

Epidemiler, çoklukla savaş, büyük sosyal değişmeler, tedhiş gibi bir sosyal hastalık ve rahatsızlıktan sonra ortaya çıkarlar.

Epidemilerin yayılmasında "aykırıların birleşmesi " (18) de önemli bir yer tutar: tutkuluk kazanmış olan bir kişi bilinçli veya bilinçsiz olarak alışkanlığını başkalarına da bulaştırmak suretiyle toplumdan intikan alıcı bir ruh haleti içine girmektedir.

(16) Ekşi Aysel, "Uyuşturucu madde, uyarıcı ve teskin edici madde kullanımı", 17-21. 10. 1978'de toplanan kongreye sunulan bildiri: İ. Ü. Bülteni, Mart 1978, sh. 33.

(17) Dönmezer, İHFM, 1971, sh. 9.

(18) Dönmezer, Kriminoloji, 5. Bası, İstanbul 1975, sh. 342.

Dünyada görülmüş bulunan uyuşturucu madde epidemilerinden bazı örnekler verilmesi icab ederse, Japonya, İsveç ve İngiltere'de meydana gelen uyuşturucu madde kullanma salgınları zikredilebilir (19).

Uyuşturucu maddeler probleminin tıp, sosyoloji, psikoloji, kimya ve hukuk bilimlerinin müşterek katkıları ile çözülebileceğinde şüphe yoktur. Sorunun sosyo-politik değişkenleri şöylece belirtilmiştir.

Gençlik sorunları, sosyal sınıflar, sanayilişme ile ilişki, ailenin ilki-si, aykıruların birleşmesi meselesi, alt kültürün etkisi ve ideolojik etkenler uyuşturucu madde epidemisinin sosyo-politik değişkenleridir (20).

Türkiye halen büyük bir sosyal hastalıktan kurtulma çabası içindedir. Ülkemizin son on yıl içinde uğradığı iç saldırı ve bunun sebep olduğu tedhiş, vatandaşlar arasındaki dayanışmayı geniş ölçüde zedelemiştir.

Aynı dönemde, dayanışmayı pekiştirme özelliği bulunan okul da büyük yara almıştır. Bu husus uyuşturucu madde salgını bakımından önemli bir faktör olmuştur.

Bütün bu sebepler, ülkemizde uyuşturucu maddeler bakımından çok dikkatli hareket edilmesi gereken bir dönemi yaratmışlardır. Önleme ve tenkil konusundaki bütün mevzuatın yeniden elden geçirilmesi ve yeni şartlara uygun hale getirilmesi gereklidir.

7) UYUŞTURUCU MADDE İMAL VE TEDARİĞİNE İLİŞKİN SOSYAL VE POLİTİK SONUÇLAR :

Uyuşturucu maddelerin imali, bunların elde edildikleri bitkilerin (21) ekilmesi ile yakından ilgilidir. Türkiyede Haşhaş ekimi, uyuşturucu madde üretmek suçlarını incelerken göreceğimiz gibi, belli kurallara bağlanmıştır ve belirli yerlerin dışında ekilmesi yasaklanmıştır.

(19) Dönmezer, Kriminoloji, sh. 416.

(20) Dönmezer, Kriminoloji, sh. 421-430.

(21) Uyuşturucu zehir elde edilen bitkilerin listesi için bkz. Selezione dal Reader's Digest, Aprile, 1983, sh. 122.

Ancak şunuda belirtmekte yarar vardır ki, uyuşturucu madde ticaretinde kazanç sağlayanlar sadece araçlarıdır, geçimi haşhaşa bağlı bulunan köylüler değil. Ülkemizde, hiç bir tedbir alınmaksızın, haşhaş ekilen yerlerde ekime son verilmesi, köylünün hayatında doldurulamayacak bir boşluk yaratmıştır (22).

Uyuşturucu maddeler geçmişte savaşlara sebep olmuş, günümüzde de bir silah olarak kullanılmaktadır.

19. yüzyılda İngiltere ve Fransanın Çin'e karşı açtıkları savaşın nedeni afyon'dur: 1720'li yıllarda İngiliz gemicileri Çine bol miktarda kaçak afyon sokmağa başladılar ve bu yüzden Çinde afyon kullananların sayısında büyük bir artış oldu. Çinin afyon satışı yasaklama üzerine (23), İngiltere ve Fransa savaş açmışlar ve afyonun memleket içerisinde serbestçe satılması sağlayan anlaşmaları Çin'e zorla kabul ettirmişlerdir. Çinde yerleşen uyuşturucu madde iptilası Filipinlere sirayet etmiş ve Amerikanın Filipinleri işgali ile de batı dünyasına geçmiştir (24).

Uyuşturucu maddelerin savaşlarda silah olarak kullanılmasına bir örnek olarak, Amerikan askerlerinin Vietnam savaşı sırasında uyuşturucu maddelere alıştırılması uygulaması gösterilebilir. Savaş sona ermiş, fakat bu askerler Amerika'da halen büyük bir problem teşkil etmektedirler.

Diğer taraftan, soğuk harbin bir unsuru olarak, Kuba'dan Amerikaya devamlı surette uyuşturucu madde sokulmakta bulunduğu ifade edilmektedir (25).

Türkiye'de "Devletin arsiulusal Şahsiyetine" karşı cürüm işleyen bölücüler de, yürüttükleri eylemler çerçevesinde uyuşturucu maddeleri bir silah olarak kullanmışlardır. Bu örgütlerin yöneticileri, silah temini maksadıyla Avrupa'ya eroin kaçırdıklarını itiraf etmişlerdir (26). Dışişleri Bakanımızın Avrupa Konseyinde yaptığı son konuşmada bildirdiğine göre, Uyuşturucu madde kaçakçılığı ile Ermeni Terörü arasında da sıkı bir bağlantı vardır (27).

(22) Köknel, "Alkolden Eroire, Kişilikten Kaçış" Sermest Matbaası, 1983. sh. 676.

(23) Köknel, Uyuşturucu Madde Sorunları, İstanbul 1976, sh. 323.

(24) Güreli, "Hukuk Açısından İlaç Alışkanlıkları", İHFM 1975, Cilt XLI, Sy. 1-2, sh. 7.

(25) Adams, N., "Droga Via Cuba", Selezione, Ottobre 1982, sh. 38.

(26) Dönmezer, Kriminoloji, sh. 408.

(27) Nisan 1983'de yapılan konuşma.

Uyuşturucu madde ticaretinin dünyanın en karlı ticareti olduğu açıklanmıştır. Kokainin gramı Amerika'da 100 ile 150 Dolar arasında alıcı bulmaktadır (28). Bunun böyle olması, güneybatı asya menşeli uyuşturucu maddelerin Türkiye üzerinden transit geçmesine neden olmaktadır. Bu taşıma işleminde Türklerin oynadığı rol de, büyük boyutlara erişmiş bulunmaktadır. Mesela, 1980 yılında batı Avrupa'ya uyuşturucu madde sokarken yakalanan 661 suçludan 361'i Türktü, Almanya'daki rakkamlar daha çarpıcıdır: 281 suçludan 195'i Türktür (29).

Belirtilen bu durum, sınır kapılarında Türklere farklı muamele yapılmasına yol açmakta ve kamu oyunda Türklerin prestijini sarsmaktadır.

B— UYUŞTURUCU MADDELER SORUNUNUN "CEZA HUKUKU" AÇISINDAN İNCELENMESİ :

8) SUÇLAR :

Ceza Kanunlarımız uyuyuşturucu maddelere ilişkin suçları üç grup altında ele almışlardır: Uyuşturucu madde yapımında kullanılan bitkilerin ekimi; uyuşturucu madde temini ve uyuşturucu madde kullanma suçları.

Ceza kanunundaki uyuşturucu maddelere ilişkin hükümler, "Ammenin Selameti Aleyhinde Cürümler" başlığını taşıyan yedinci babının "Umumun Sıhhatine, Yenecek ve İçilecek Şeylere Müteallik Cürümler" başlıklı üçüncü fasılda bulunmaktadır.

Kanunun sistematüğinden, korunmak istenen hukuki menfeatin "genel sağlığı korumak" olduğu anlaşılmaktadır.

TCK m. 403 ve sonraki maddelerde düzenlenmiş bulunan suçlar, "tehlike suçlarıdır". Bu tür suçlarda, tehlike veya zararın somut bir şekilde ortaya çıkması gerekmez. Normatif bir tehlike suçun oluşması için yeterlidir ve kanunun, toplumsal yapı için uyuşturucu maddelerin tehlikeli bulunduğunu kabul etmiş olması yeterlidir (30). Fiilin işlenmesi olması suçun tekemmülü için kafidir, kanunkoyucu tehlikeyi mevcut farz etmiştir (31).

(28) Time, 11.4.1983, sh. 26.

(29) Dönmezer, Kriminoloji, sh. 406.

(30) Günel Yılmaz, "Uyuşturucu Madde Suçları", Ankara 1976, sh.56.

(31) Erem-Toroslu, "Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler", 3. Bası, Ankara 1978, sh. 306.

Uyuşturucu maddelere ilişkin fiillerin suç haline getirilmesi ile korunmak istenilen hukuki menfaat, sadece bir Devletin ülkesinde yaşayan insanları tehlikeden korumak değildir. Busuların insanlığa yneltiymiş bir tehlike arz ettiği gözönünde tutularak, milletlerarası ceza hukukunda bazı prensipler vazedilmiş ve uyuşturucu maddelere ilişkin suçların milletlerarası alanda cezasız kalmaması sağlanmıştır.

9) Ceza Kanunumuzun tatbikatında «uyuşturucu» sayılan maddeler:

Uyuşturucu ve tutku yaratan maddeler, 1) Afyon ve türevleri, 2) Kokain ve diğer merkezi sinir sistemi uyarıcıları, 3) Hallusinojenler, 4) Uyku ilaçları ve alkol ve 5) Diğer maddeler diye beşe ayrılarak incelenmektedir (33).

Ancak, ceza hukuku mevzuatımız bakımından, meri olan kanunlarımızda, "Uyuşturucu maddenin" genel bir tanımı verilmiş değildir. Halbuki, Ceza Kanunumuzun ilk şeklinde, uyuşturucu maddeler birer sayılarak gösterilmiştir. 2275 sayılı Kanun ile yapılan değişikle, 403, nc maddedeki tarif muhafaza edilmekle birlikte, «bu maddeler mahiyetinde oldukları icra vekilleri heyetince tayin ve ilan olunacak maddelerin" uyuşturucu madde sayılacağı açıklandı (34).

Ceza Kanununda 1941 yılında 4055 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile uyuşturucu maddelerin sayılmasından vazgeçilerek, sadece uyuşturucu maddeler terimi kullanılmıştır (35). 6123 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra, bir maddenin uyuşturucu madde niteliğinde bulunup bulunmadığının tesbiti hakimin takdirine bırakılmıştır. Hakim bu konuda uzman bilirkişilere başvuracak, fakat esas takdir ona ait bulunacaktır (26).

Gürelli, suçların kanuniliği prensibi gereğince, ferdin hangi maddelerin uyuşturucu madde sayılmış bulunduğunu önceden bilme hakkı bulunduğuna işaret etmekte ve yeni icad edilen uyuşturucuların takipsiz kalması bahasına da olsa, özgürlüğün feda edilmesi gerektiğini ifade etmektedir (37).

(33) Dönmezer, Kriminoloji, sh. 384.

(34) Dönmezer, İHFM, 1971 sh. 2.

(35) Gürelli, İHFM 1975, sh. 3.

(36) Dönmezer, İHFM, 1971, sh. 2.

(37) Gürelli, İHFM, 1971, sh. 5.

Birleşmiş Milletler Teşkilatının meydana getirmiş bulunduğu «Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 TEK Sözleşmesi» Türkiye tarafından imzalanmış bulunduğu için (38), bu sözleşmeye ekli listelerde belirtilmiş bulunan uyuşturucu maddeler Türk ceza hukuku uygulamasında cezalandırılan maddeler arasında yer almaktadırlar.

Diğer taraftan, sentetik uyuşturucu maddelerin kullanılmasını yasaklayan 19 Şubat 1971 tarihli Psikotropik maddelere Dair Sözleşme de Türkiye tarafından imzalanıp yürürlüğe girmiş olduğundan, bu sözleşmenin ek listelerinde yer alan maddeler iç hukukumuzda yasaklanmış bulunmaktadırlar (39).

Yukarıda zikredilmiş bulunan Sözleşmelerde açıklanan uyuşturucu maddeler dışında kalan ve Türk Kanunlarıca uyuşturucu madde sayılmış bulunan maddeler de Türkiyede suç konusu teşkil edebilirler. Zira, anılan listeler iç hukukumuz bakımından sınırlayıcı nitelikte değildirler (40).

Uyuşturucu maddeler arasında Eroin, kokain, morfin ve esrarın bulunması ağırlaştırıcı sebep sayılmış, fakat «baz morfin» bunlar arasında gösterilmemişti. Uygulamada görülen ihtiyaç üzerine 2370 sayılı Kanun ile, morfin bazıları da 403/2 madde kapsamına alınmıştır.

10) Uyuşturucu maddelerin üretilmesi, yapılması ve dağıtılması KONUSUNDAKİ yasal düzenlemeler:

Uyuşturucu maddelerin insanlık için felaket doğuran niteliklerinin yanısıra, acıyı durdurucu ve sifa verici özelliklere de sahip oldukları bilinmektedir.

Bu maddelerin sadece tıbbi amaçlarla kullanılmasını sağlamak amacı ile, uyuşturucu maddelerin üretim, imal ve dağıtım kontrol altına alınmıştır.

Ülkemizde bu kontrol, iki kanun aracılığı ile yapılmaktadır : 1933 tarih ve 2313 sayılı "Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun", ve 1938 tarih ve 3491 sayılı "Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu".

(38) RG. 12 Mayıs 1976, Ekleri için bkz. RG. 13 Kasım 1970, 10 Mayıs 1972.

(39) Psikotropik Maddeler Sözleşmesi: Kabul edilen Kanun: 27 Ekim 1980, No: 2326: RG: 28.10.1980

(40) Gürelli, İHFM, 1975 sh. 6.

(41) Erem, Özel Hükümler, sh. 315. Mahkemeler kanununun açık hükmüne rağmen baz morfini ağırlaştırıcı sebep saymakta idiler (YKD 1978, sh. 1035; YKD 1978, sh. 458).

Bu iki kanun, uyuşturucu maddeleri Devletin tekeli altında tutmakta ve uyuşturucu madde imaline yarayan nebatların ekimini, mahsullerin satışını, ihracını, bunlardan uyuşturucu madde yapımını, bu gibi maddelerin ithalini, satışını türlü kayıtlara tabi tutmakta, ve bu yasaklara riayet etmeyenler hakkında cezalar tayin etmektedirler (42).

Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkındaki Kanun, uyuşturucu maddeleri saymış ve bunların ithal, ihraç ve memleket içerisindeki satışının "Sağlık Yardım Bakanlığının" kontrolüne tabi olduğunu belirlemiştir (m.1). Kanunda sayılan maddeler dışında kalan uyuşturucu maddelerin de, "ilmi tetkikat neticesinde toksikomani tevliid ettikleri" anlaşılmasın halinde, Bakanlar Kurulu Kararı ile, yasaklanan maddeler arasında dahil edilebileceği açıklanmıştır (m. 19).

Aynı kanun, kenevir ekilmesini yasaklamış (43), esrar hazırlanması, ihale ve ihracı ile satışı yasaklanmış (m. 3) Kenevir ekenlere verilen cezalar 1979 yılında arttırılmış, 1982 yılında yapılan değişiklik ile de, izinsiz ithal edilen uyuşturucu maddelerin müsadere ve bunların imha edileceği hükme bağlanmıştır (44).

Uyuşturucu maddelerin satılması sadece eczahaneler tarafından ve reçete mukabilinde yapılabilir (m. 15). Aksine hareket eden ilgililer, TCK m. 403 ve 406 uyarınca cezalandırılırlar.

Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun 6. maddesi 2313 sayılı kanunun 1. maddesine paralel bir hüküm sevk etmiş ve Devletin inhisarı altındaki maddeleri saymış, Bakanlar Kurulunun bunlara ilave yapabileceğini açıklamıştır.

Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun 18. maddesi, Haşhaş ekilecek yerler ile ham afyon üretilecek yerlerin belirlenmesi yetkisini, her yıl yeniden verilmesi gereken bir karar ile, Bakanlar Kuruluna bırakmışlar bulunmaktadır. Hükümet bu yetkiyi kullanarak, bildiği gibi, önce 1972 yılından itibaren afyon ekimini Türkiyenin her yerinde yasaklamış (45), 1974 yılında ise, yedi ilde haşhaş ve afyon

(42) Güreli, İHFM, 1975, sh. 7.

(43) 2236 sayılı kanun ile yapılan değişiklik ilae, 1979 yılında kenevir ekimi genel olarak yasaklanmıştır.

(44) 17.6.1982 tarih ve 2683 sayılı kanun (RG: 19.6.1982) o.

(45) 29.6.1971 tarih ve 7/2655 sayılı Bakanları kurulu kararı : RG: 30.6.1971.

ekimine izin vermiştir (46). Afyon ekimi 19775 yılında tekrar yasaklanmış (47). haşhaş ekimi ise, 1979 yılı için, 400.000 dekar olarak sınırlandırılmıştır.

Uyuşturucu maddelerin idari yoldan kontrolüne ilişkin olan ceza hükümleri yukarıda belirtilenlerden ibarettir. Yasal düzenlemenin yeterli bulunduğu, ancak uygulamada görev yapan makamlara yeterince imkan sağlanması gerektiği açıklanmaktadır (48).

11) UYUŞTURUCU MADDE TEDARİĞİ SUÇLARI :

Türk Ceza Kanunu 403 ve sonraki maddelerinde "tedarik suçunu" düzenlemiştir.

a) Uyuşturucu maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak İMAL, İTHAL veya İHRAÇ etmek ve bu fiillere TEŞEBBÜS edilmesi fiilleri cezalandırılmıştır (TCK m. 403/1).

Suçun maddi unsuru olan "imal" fiilinden, maddenin mahiyetinin değiştirilmesi anlaşılmalıdır. Bu nedenle, mesela kenevir yapraklarını kurutarak torbalara koymak fiili, imal olarak tavsif edilemez (49).

İthal ve ihraç filleri ise, anılan maddelerin kaçakçılığının yapılmasıdır (49a).

Kanun imal, ithal ve ihraç fiilleri teşebbüs derecesinde kalsa, (yani icra hareketlerinin bitmesine veya neticesinin meydana gelmesine failin elinde olmayan bir sebep engel olmuşsa) genel kuralın aksine olarak (TCK m. 61), cezayı indirmemekte, suçun tam cezasını uygulamaktadır.

SUÇUN CEZASI, on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis ve para cezasıdır. Maddede bulunan "sürgün cezası" 647 sayılı kanun ile ilga edilmiştir (50). Söz konusu olan madde eroin, kokain, morfin, baz morfin veya esrar ise, suçun cezası müebbed ağır haptir (TCK m. 403/2).

(46) 1.7.1974 tarih ve 7/8522 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı: RG: 1.7.1975.

(47) 6.12.1974 tarih ve 7/9024 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı RG: 16.6. 1975.

(48) Gürelli, İHFM 1975, sh. 9,

(49) Erem, Özel Hükümler, sh. 316

(49a) Yargıtay, yurt dışına gönderme fiilinin hazırlık hareketlerinin yapılması ile, ihraç suçunun meydana geleceğine ve teşebbüs derecesinde kalsa dahi, bu şekilde tavsif edilmesi gerektiğine karar vermiştir (YKD 1979 sh. 1079).

(50) Buna rağmen bu cezaya hükmeden mahkemeler vardı (YKD 1980, sh.1295).

b) Uyuşturucu maddeleri memleket içinde ruhsatsız olarak SATMAK veya SATIŞA ARZ ETMEK veya SATIN ALMAK veya yanında veya başka bir yerde BULUNDURMAK veya bu maddeleri parasız DEVRETMEK veya DEVRALMAK veya NAKLETMEK veya alınıp satılmasına veya devrine veya tedarikine VASITA OLMAK fiilleri suç sayılmıştır. (TCK. m. 403/3).

Mesela, cezaevinde bulunan kardeşine esrar getirirken yakalanan bir kimse, esrarı cezaevine kadar nakletmekle suç tamamlanmış olur (51).

SUÇUN CEZASI beş seneden az olmamak üzere ağır hapis ve ağır para cezasıdır. Suça konu teşkil eden madde eroin, kokain, morfin, bazmorfin veya esrar ise, ağır hapis cezası on seneden az, ağır para cezası ise, onbin liradan aşağı olamaz (TCK. m. 403/4, 403/5).

c) Yukarıda sayılan suçları işlemek üzere TEŞEKKÜL MEYDANA GETİRMEK müstakil bir suç sayılmıştır. Teşekkülün var olması için, iki veya daha fazla kişilerin bu suçları işlemek için önceden anlaşmış olmaları gereklidir (52).

Yargıtay çeşitli kararlarında, aynı evde birlikte oturan baba ile oğlunun suçu önceden anlaşarak işlediklerinin kabul edilmesi gerektiğine işaret etmiştir (53). Diğer taraftan, sanıkların esrarı kavonoza birlikte koyduklarının anlaşılması halinde, satışını da birlikte yapmayı istediklerinin anlaşılması gerektiği içtihad edilmiştir (54).

SUÇUN CEZASI; teşekkülü idare edenler ve bu teşekküle dahil olanlar hakkında beş seneden az olmamak üzere ağır hapis cezasına hükmolunur.

Uyuşturucu madde tedarigi suçlarından biri bu teşekküle dahil olanlardan biri tarafından işlenirse, cezalar bir kat arttırılır.

İşlenen suç eroin, kokain v.s. ise, verilecek ceza ölüm cezasıdır (TCK. m. 403/5).

(51) 5. CD. :20.10.1982, (YKD 1983, sh. 118.)

(52) Erem, Özel Hükümler, sh. 317.

(53) 5. CD. 21.7.1978 (YKD 1979, sh. 909).

(54) 5. CD. 18.2.1981 (YKD 1981, sh. 920).

ç) İmâl, ihraç, satma ve fiilleri MESLEK, SANAT ve MAİŞET VASITASI HALİNE GETİRENLER ile, aralarında önceden anlaşma bulunmaksızın iki veya daha fazla kişiler tarafından TOPLU OLARAK İŞLENİRSE, cezalar yarı nisbetinde arttırılır. Suçun konusu eroin, kokain vs. ise, ölüm cezası verilir (TCK. m. 403/6). (55).

1961 TEK Sözleşmesi, 36. maddesinde, sadece «anlaşma ile ve kasden yapılan hazırlık hareketlerini» cezalandırmıştır. Doktrinde, «önceden birleşme olmaksızın toplu halde hareket etmenin» ağırlatıcı sebep olmaktan çıkarılması önerilmektedir (56).

d) Uyuşturucu maddelerle ilgili suçları işlemek için 18 yaşını doldurmamayan KÜÇÜKLERİ veya CEZA EHLİYETİ BULUNMAYAN KİMSELERİ KULLANANLAR hakkında verilecek ceza, asıl fail hakkında uygulanan cezanın altında bir arttırılması suretiyle tertip olunur (57). (TCK. m. 403/7). Suçun konusu eroin vs. ise, ölüm cezası verilir.

e) Uyuşturucu madde temini suçları, TABİP, VETERİNER, KİMYAGER, ECZACI, DIŞ TABİBİ, DIŞÇI ECZA TİCARETHANESİ SAHİBİ, MES'UL MÜDÜRÜ, SİVİL ve ASKERİ MEMURLARI, EBE, HEMŞİRE veya HASTA BAKICI ise ceza arttırılır: Müebbed ağır hapis cezası ölüm cezasına, çevrilir, diğer cezalar üçte birden yarıya kadar arttırılır (TCK. m. 406).

f) Bir veya birden fazla kişileri cezbederek, uyuşturucu maddelerin KULLANILMASINI KOLAYLAŞTIRANLAR ile ONSEKİZ YAŞINDAN KÜÇÜK OLANLARA VERENLER, AKLEN MÂLÛL OLANLARA VERENLER ve de UYUŞTURUCU MADDE MÜPTELALARINA VERENLER hakkında tertip edilecek ceza altında bir arttırılır (TCK. m. 404/1).

g) Suçun işlendiği yer de bir ağırlatıcı neden sayılmıştır: Suç her nevi NAKİL VASİTALARINDA veya UMUMA AÇIK YERLERDE bulunan sahip veya müstahdemleri tarafından veya MEMURİYET VAZİFE VE NÜFUZUNU SUİSTİMAL SURETİYLE işlenirse, müebbed ağır hapis cezası ölüm cezasına çevrilir, diğer cezalar bir misli arttırılır (TCK. m. 406/2).

(55) Önceden anlaşma yoksa, TCK m. 403/5 uygulanmaz: (YKD 1979, sh. 136)

(56) Günal, sh. 122.)

(57) Erem, Özel Hükümler, sh. 319.

h) Meydana gelen NETİCENİN AĞIRLIĞI da bir ağırlaştırma sebebi sayılmıştır: İşlenen suçtan dolayı bir şahıs hastalanır veya yaralanırsa, ceza ağırlaştırılır, ölüm vukuunda verilecek ceza «ölüm cezasıdır» (TCK. m. 407).

12) UYUŞTURUCU MADDE KULLANMA SUÇLARI :

a) SUÇLARIN TANITILMASI:

Kanunumuz UYUŞTURUCU MADDE KULLANANLARLA, UYUŞTURUCU MADDELERİ KULLANMAK AMACI İLE YANINDA BULUNDURANLARI cezalandırmıştır (TCK. m. 404/2).

Fiilin suç teşkil etmesi için, kullanmanın ve bulundurmanın hukuka aykırı olarak gerçekleşmesi ve bilerek yapılması şarttır. Hastalık nedeniyle ve hekim reçetesi ile alınan uyuşturucu maddenin kullanılması ve bulundurulması suç teşkil etmez.

Uyuşturucu madde bulunduran kimsenin, bu maddeyi **satmak** için bulundurması halinde 5 seneden az olmayan ağır hapis cezası ile cezalandırıldığını görmüştük. Kullanmak için bulundurana verilecek keza ise, 3 seneden 5 seneye kadar hapis cezasıdır.

Üzerinde veya başka bir yerde uyuşturucu madde bulundurmanın, bunu satmak için mi yoksa kullanmak için mi bulundurduğunu tesbit etmek için, uygulamada bulunan uyuşturucu maddenin miktarına ve sanıkta iptilâ halinin bulunup bulunmadığına bakılmaktadır.

Miktar konusunda uygulanan kriterde uygulama çelişkilerle doludur. Yargıtay bir kararında, **sanığın fakir** olmasını satmak için bulundurma karinesi saymış (58), başka bir kararında ise, sanığın otosunda Macaristan hududunda yakalanan **460 gr. esrarın «kullanmak için bulundurduğunu»** kabul etmiştir (59). Bu olayda sanık esas mahkemesi önünde «uyuşturucu madde kullanmadığını» iddia etmiş bulunmasına rağmen, Yargıtay bu savunmanın tüm cezadan kurtulmak için yapıldığını kabul etmiş ve «sanığın esrar satışı yaptığı belirlenmediğine göre, kendi ihtiyacı için bulundurduğu kabul edilmelidir» sonucuna varmıştır. Kanımızca, **cezaların bizde çok ağır olması**, Yargıtay'ı yasalara aykırı olarak esas mahkemesinin tak-

(58) 7. CD. 21.10.1976 (YKD 1978, sh. 1919).

(59) Yargıtay Ceza Genel Kurul Kararı 28.6.1982 (YKD 1983, sh. 254).

dir alanına girerek, daha hafif olan cezayı uygulatmağa sevk etmektedir.

Sanıkta iptilâ halinin mevcut bulunup bulunmadığı konusunun tesbitine aşağıda değineceğiz.

Kullanma ve kullanmak için bulundurmağa verilen ceza 3 - 5 yıl arası hapis ve ağır para cezası, mükerrirler hakkında ise, emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulma cezası verilir.

b) UYUŞTURUCU MADDE KULLANMANIN İSNAT YETENEĞİNE TESİRİ VE UYGULANAN TEDBİRLER :

Bu hususta iki problem vardır : a) Uyuşturucu maddenin tesiri altında olmadığı için şuuruna ve hareket serbestisine sahip olmayan bir kimsenin bu halde iken işlediği suçta cezaî ehliyetinin bulunup bulunmadığı. b) Uyuşturucu madde müptelâsı haline gelmiş olan bir kimsenin, genel olarak cezaî ehliyetinin bulunup bulunmadığı.

aa) Birinci sorunun cevabını TCK. m. 48 vermiştir: Bu maddeye göre, **isteyerek** kullandığı uyuşturucu maddenin tesiri ile suç işleyen kimsenin cezaî ehliyeti tamdır (TCK. 48/2), ve bu hal onun sorumluluğunu azaltmaz.

Ancak bu kimse, uyuşturucu maddeyi **bilmeden ve istemeden** almış veya tıbbi bir zaruretle kullanmış ise, şuur ve hareket serbestisine sahip olma durumuna göre, tam veya kısmi akıl hastası durumunda sayılarak sorumluluğu buna göre tayin edilir (TCK. m. 48/1). (60).

bb) Uyuşturucu madde kullanma müptelâ halini almışsa, bu durumun bir akıl hastalığı teşkil ettiği kabul edilmekte ve bir akıl hastalığı olan psikozların «Toksinmani» gurubuna dahil olduğu belirtilmektedir (61).

Bir toksinman suç işlediği zaman, TCK. m. 46 ve 47'deki şartlar varsa, sanığın cezaî ehliyeti bu maddelere göre tayin edilir. Bir kimsenin sırf toksinman olması, onun cezaî ehliyetini otomatikman eksiltmez veya ortadan kaldırmaz (62).

(60) Güreli, İHFM, 1975, sh. 13. Ayrıntılı bilgi için bkz. DÖNMEZER-ERMAN, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, İstanbul 1981, No. 897.

(61) Kollogyum, sh. 57.

(62) Güreli, İHFM 1975, sh. 13.

Uyuşturucu madde müptelâsının işlediği suç, «uyuşturucu madde kullanma» ise, kendisine bu suçu nedeniyle ceza verilmez, salâhi tıbben tebeyyün edinceye kadar hastahanede tedavi ve muhafazasına hükmolunur (TCK. m. 404). Tedavi sona erdikten sonra da 6 aydan 1 seneye kadar emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulur.

13) İPTİLÂ HUSUSUNUN TESBİTİ :

Uygulamada, uyuşturucu madde ile yakalanan kimselerin Adli Tıpta bir süre gözü altında tutularak, yoksunluk belirtisi gösterip göstermedikleri izlenmektedir. Yoksunluk belirtisi gösterenler, bağımlı olarak kabul edilip tedavi amacı ile hastahaneye sevkedilmekte göstermeyenler ise, satıcı kabul edilip Asliye Ceza veya Ağırceza Mahkemesine gönderilmektedirler (68).

Uyuşturucu maddelerin bir kısmı fizik bağımlılık yapıp, bu madde alınmadığında vücutta belirtiler ortaya çıkartmakta, fakat bazı uyuşturucu maddeler, mesela esrar ve kokain mahrumiyet belirtisi göstermezler (64).

TCK. m. 404'de «iptilâ» sözcüğünün kullanılmış bulunması doktrinde tenkid edilmekte ve bunun yerine, psikolojik yönü de kapsayan «bağımlılık=depenence» kelimesinin kullanılması önerilmektedir. Fizik mahrumiyet göstermeyen uyuşturucu madde tutkunlarının tedaviden yoksun kalmalarına ve satıcı gibi cezalandırılmalarına yol açan bu terimin değiştirilmesi istenmektedir (65).

Gerçekten, eroin terk edilmesi sırasında fiziksel acılar meydana geldiği, fakat kokainde bunun böyle olmadığı açıklanmaktadır. Ancak kokain tutkunlarının ifadesine göre, psikolojik bağımlılık yaratan kokaini terk edilmesi çok daha zor bulunmaktadır (66).

1) UYUŞTURUCU MADDE TEDARİK VE KULLANMA SUÇLARININ CEZALARI :

a) **Türk hukukunda cezaların izlediği seyir :** 1926 yılında yürürlüğe giren TCK.ın ilk şeklinde, tek olarak uyuşturucu madde kullanılması suç haline getirilmemiş, toplu olarak kullanılması suç

(63) Köknel, İstanbul 1983, sh. 680.

(64) Kaymakçalan, Ş.: Milliyet 14.2.1983.

(65) Köknel, İstanbul 1983, 680, Kaymakçalan, Milliyet, 14.2.1983.

(66) Time , April. 11.1983, sh. 27

sayılmıştı. Alışkanlık iptilâ derecesine varmışsa, tedavi edilme öngörülüyordu. Uyuşturucu madde temini suçunun ceza ise, 6 aydan az olmamak üzere hapis idi.

1933 yılında yapılan değişiklik ile, uyuşturucu madde teminine ilişkin suçların cezası ağırlaştırılmıştır (67).

1953 yılında 623 sayılı kanun ile yapılan değişiklik ile bugün yürürlükte bulunan hükümler vaz edilmiştir. Böylece mevzuatımıza bu suçlar için ölüm cezası girmiştir (68).

Türk hukukunda cezaların bu kadar ağır olması doktrinde eleştirilmektedir. Ölüm ve müebbet ağır hapis cezasının lüzumsuz şiddet teşkil ettiği belirtilmiştir (69).

Mukayeseli hukuktaki duruma baktığımızda, yukarıda belirtilmiş bulunan görüşlere hak vermemek elde değildir. Gerçekten, Avrupa memleketlerinde de mevzuat farklılık arz etmekle birlikte, kullanılanlara verilen cezalar bize oranla çok daha hafiftir. Son yıllarda tedarik suçlarının cezalarının ağırlaştırılmakata bulunduğu gözlenmekte ise de, bizdeki kadar ağır ceza veren ülke hemen hemen yoktur.

Avrupa devletleri ile olan ilişkilerimiz bakımından da, bir denkleştirmeye gidilmesi gerektiği ifade edilmiştir (70). Türkiyeye gelip uyuşturucu kullanan Avrupalıya ağır ceza verilmesi tepkilere yol açmaktadır.

b) Cezaya tesir eden haller :

Uyuşturucu madde temini suçlarından birine iştirak etmiş bulunan bir kimse, **resmî makamlar öğrenmeden önce** durumu ihbar ederse, kendisine bu suçundan dolayı ceza verilmez (404/3).

Uyuşturucu madde temini suçları **haber alındıktan sonra**, suç ortaklarının meydana çıkarılmasına yardım etmek, cezanın indirilmesine neden sayılmaktadır (TCK. m. 404/son). Uygulamada mahkemeler bu noktayı tartışmasız bıraktıklarından, Yargıtay birçok kararı bozmaktadır.

(67) Uyuşturucu madde kullanma adli tıp yönünden nasıl tesbit edilir? Erem, Adalet Psikolojisi, sh. 154, not 109.

(67) Köknel, İstanbul 1983, sh. 678.

(68) Gürelli, İHFM 1975, sh. 9.

(69) Günal, sh. 137.

(70) Dönmezer, Kubalıya Armağan sayısı, (İHFM) sh. 215.

C. DEĞERLENDİRME :

Yeni Anayasamızın 58 inci maddesi Devlete, gençliği kötü alışkanlıklardan ve bu arada uyuşturucu madde alışkanlıklarından korumak görevini vermiş bulunmaktadır. Bu görev, alınacak toplumsal önleme tedbirleri ile yerine getirilmelidir. Bu çerçevede içerisinde, Ceza Hukukuna düşen vazife nedir?

Kanaatimizce, cezaların ağırlaştırılması suretiyle yapılacak bir yaklaşım, sorunun çözümünde büyük bir fayda sağlamıyacaktır. Esasen, bizde uyuşturucu madde kullananlara verilen cezalar, diğer Avrupa ülkelerine oranla çok daha ağırdır. Uyuşturucu madde kullananları hiç cezalandırmamak ve hatta, iptila derecesinde bağımlı olanlara Devletin uyuşturucu madde temin etmesi suretiyle, yasa dışı ticaretin önlenmesi düşünülmüş ve İngiltere'de uygulanmış ise de, bu model diğer ülkelerdeki uyuşturucu madde müptelalarının İngiltereye akın etmesinden başka bir sonuç doğurmamıştır.

Kanaatimizce, cezalandırılma muhafaza edilmeli, fakat, uyuşturucu madde kullananların tedavi edilmelerini sağlayıcı tedbirler de alınmalıdır. Ceza Kanunumuzun 404 üncü maddesi bağımlıların tedavi edilmesini öngörmüş bulunmakla birlikte, uygulamada kanun hükümleri yanlış anlaşılabilir ve Doktora kendisine tedavi olmak amacı ile başvuran hastaları ihbar etme mükellefiyeti bulunduğu inanmıştır (71). Bu durum uyuşturucu maddeye bağımlı olanların tedavi edilmelerini engellemektedir. Kanaatimizce, cezalandırılma korkusu olmaksızın tedavi edilmeyi sağlayıcı bir yasal düzenleme yapılmasında fayda vardır.

Amerika Birleşik Devletlerinde uyuşturucu madde ticareti ile mücadelede etkili olduğu açıklanan bir müeyyide de "müsadere" dir. Kanunda yapılan değişikliklerle, yasa dışı ticaretin yaygın olduğu yerlerde Bakanlara onbin doları aşan para havalelerini polise haber verme mükellefiyeti konmuş ve bu uygulamanın sonucu olarak, para nakit olarak, bavullar içerisinde ödenmeğe başlamıştır. Böyle yapılan ödemeler sırasında elkonulan para miktarının yüz milyon doları geçtiği açıklanmıştır. 1970 yılında gerçekleştirilen bu

(71) Görevini yaptığı sırada suç işlendiğini öğrenen Devlet memurunun ihbar etmesini öngören TCK 235 genel bir hüküm niteliğindedir. TCK m. hekimin sadece şahıs aleyhine suç işlendiğini öğrenmesi halinde ihbar mükellefiyeti getirmiş, diğer hallerde, meslek sırrının ifşasını cezalandırmıştır. (TCK m. 18).

değişiklik ile, yasa dışı yollardan sağlanan uyuşturucu madde geliri ile edinilen malların da müsadere edilmesi imkan dahiline girmiştir. Bu şekilde edinildiği ispat edilen kırk milyon dolar değerinde uçak ve diğer nakil vasıtası ile, yirmi milyon dolar değerinde gayri menkül müsadere edilmiştir. (72). Kanaatinizce, Türk Ceza Kanununun 403 üncü maddesinin son fıkrasında düzenlenmiş bulunan müsadere cezası, genel müsadereyi kabul etmeyen Anayasamız çerçevesinde uygulanıp madde bu yönde değiştirilmek suretiyle, etkili bir mücadele aracı olarak kullanılabilir.

Kanatımızca, uyuşturucu madde kullanma alışkanlığının boyutları büyür ve bir salgın halini alırsa, polis tedbirleri ve ceza hukukunun önleyici ve tenkil edici rolü sorunun halledilmesinde yetersiz kalır. Epidemi halini aldıktan sonra, güvenlik kuvvetleri sadece olayları izlemek durumunda kalmaktadırlar. Bu nedenle, mesele, sorunun bir epidemi halini almasını önleyebilmektedir.

(72) Time, 11.4.1983, sh. 31